

Diller Arası Sözcük Bilgisi Testi Türkçe (CLT-TR): Geçerlik ve Güvenirlik Ön Çalışması

Cross-Linguistic Lexical Task Turkish (CLT-TR): Preliminary Findings of Validity and Reliability Study

^{ID} Nevin YILMAZ ÇİFTEÇİ^a, ^{ID} Aylin Müge TUNÇER^b

^aBiruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, İstanbul, Türkiye

^bMuğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Muğla, Türkiye

Bu çalışma, Nevin YILMAZ ÇİFTEÇİ'nin "Diller Arası Sözcük Bilgisi Testi Türkçe (CLT-TR): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 2022).

ÖZET Amaç: Diller Arası Sözcük Bilgisi Testi [Cross-Linguistic Lexical Tasks (CLT)], tek ve çoklu dil bağlamında yaşayan okul öncesi çocukların, isim ve eylemleri anlama ve üretim becerilerini değerlendirmek için tasarlanmıştır. Mevcut araştırma, CLT Türkçe (TR) versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik ön çalışması niteliğindedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, test maddelerinin uygunluklarının, testin uygulanabilirliğinin incelenmesi ve okul öncesi çocuklara ait CLT-TR ön bulgularının ortaya konmasıdır. **Gerçek ve Yöntemler:** Çalışmanın katılımcıları; Türkçe konuşan tek dilli, tipik gelişim gösteren 120 okul öncesi çocuktur. Katılımcıların yaşları 2, 3, 4 ve 5 şeklinde 4 gruba ayrılmıştır. Madde analizleri kapsamında, CLT-TR madde güçlük ve madde ayırt edicilik değerleri hesaplanmış, katılımcıların alt test puanları yaş grupları arasında ve grup içinde istatistiksel analizlerle karşılaştırılmıştır. **Bulgular:** Madde analizi sonuçlarına göre testin 128 maddesinden 14'ü kabul edilebilir madde güçlük ve ayırt edicilik değerlerine sahip değildir. Yaş gruplarının CLT-TR alt test puanları, 4-5 yaş grubu dışında bütün yaş grupları arasında anlamlı olarak farklılaşmaktadır. CLT-TR alt testlerinin grup içi karşılaştırmalarında; katılımcılar, üretim alt testlerine kıyasla anlama alt testlerinde; eylemlere kıyasla isimlerde anlamlı derecede daha yüksek puan almışlardır. **Sonuç:** CLT-TR'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması öncesinde bazı test maddelerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir. Katılımcıların sözcük bilgisi performansı, anlama alt testlerinde ve isimlerde daha yüksektir. Ön bulgular, testin yapı geçerliğini destekler niteliktedir. Testin, tipik-atipik dil gelişimi gösteren çocuklarda kullanılarak puanlarının karşılaştırması önerilmektedir.

ABSTRACT Objective: Cross-Linguistic Lexical Task (CLT) is designed to assess comprehension and production of nouns-verbs in preschool children living in mono/multilingual context. The current research is a preliminary study of CLT Turkish (TR) version. The aim of this study is to examine the quality of test items and to present preliminary findings in measuring lexical knowledge of preschool children. **Material and Methods:** Participants of the study are 120 typically developing Turkish speaking monolingual preschool children. With item analysis, item difficulty-discrimination indexes are calculated. Participants' scores in CLT-TR subtests are compared between four age groups (2-3-4-5) and within groups. **Results:** Item analysis results revealed that out of 128, 14 items have low item discrimination and too high item difficulty values. Comparison results show significant difference between the age groups' CLT-TR scores. Younger participants have significantly lower scores than the older ones. There is no significant difference between 4 and 5 years old. Repeated measurements pointed significant differences between subtests within the age groups. Participants' scores are significantly higher in comprehension subtests comparing to production tasks. And they have greater performance in nouns subtests than verbs. **Conclusion:** Before the validity-reliability study of CLT-TR, some items should be revised. Preschool children's lexical knowledge is greater in comprehension than in production and in nouns than verbs. Preliminary findings are compatible with the theoretical background which can be evidence for the construct validity. It is suggested that CLT-TR can be used to compare preschoolers with and without language disorder.

Anahtar Kelimeler: Sözcük bilgisi; okul öncesi; dil gelişimi

Keywords: Vocabulary; preschool; language development

Sözcük bilgisi, dil gelişiminin en önemli göstergelerinden biridir.¹ Konuşulan dil, çevre ve kültüre göre farklılıklar gösterse de kültürler arası çalışmalar, çocukların ilk sözcüklerini yaklaşık 12. ayda üret-

tiklerini göstermektedir.² İlk zamanlarda yavaş bir seyir izleyen sözcük edinim hızı, 18-24 ayları arasında ivme kazanır.³ Yirmi dört aya gelindiğinde, çocukların en az 50 sözcük üretmesi beklenir.³

Correspondence: Nevin YILMAZ ÇİFTEÇİ

Biruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Türkiye

E-mail: nevinilmaz@anadolu.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 30 Nov 2021

Received in revised form: 28 Jan 2022

Accepted: 01 Feb 2022

Available online: 07 Feb 2022

2536-4391 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Tipik gelişim gösteren (TGG) 2;00-3;00 yaş arası çocukların 2.400-3.600 arası sözcüğü anladığı ve 200-600 arası sözcüğü ürettiği belirtilirken; 4;00-5;00 yaş aralığına gelindiğinde bu sayı sözcük anlama için 9.000, sözcük üretimi için 2.000 sözcüğe ulaşabilmektedir.⁴ Türkçe konuşan tek dilli çocuklarla yapılan ve ebeveyn raporuna dayalı çalışmalarda, Türkiye’de yaşayan 24-36 aylık çocukların kullandıkları ortalama sözcük sayısı 362 olarak bildirilmiştir.⁵

Erken dönem sözcük gelişimi, çocuklarda dilin ortaya çıkmaya başladığını işaret etmekte ve olası dil bozukluğuna karşı duyarlı bir ayırt edici olarak kendini göstermektedir.⁶ Araştırmalar, tipik ve atipik dil gelişimi gösteren çocuklarda, sözcük bilgisiyle fonoloji ve dilbilgisi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.^{7,8} İfade edici sözcük dağarcığındaki gecikme veya yavaş ilerleme, dil bozukluğu riskinin ilk belirtilerinden biri olarak kullanılabilirken; alıcı ve ifade edici sözcük dağarcığındaki bir sınırlılık, klinik anlamda daha dirençli bir dil gecikmesi/bozukluğu riskine işaret edebilmektedir.⁹ Bu nedenle sözcük dağarcığı sınırlı olan çocukların, dil gecikmesi ya da olası dil bozukluğuna karşı izlenmesi önem arz etmektedir.

Dil ve konuşma gelişiminin doğru araçlarla değerlendirilmesi, doğru tanı ve erken müdahale için ön koşul niteliğindedir. Okul öncesi dönemde, sözcük bilgisini değerlendiren araçlar oldukça sınırlıdır.¹⁰ Özellikle 3 yaş öncesi çocukları değerlendirmede hangi araçların daha uygun olduğu tartışması devam etmektedir.¹¹ Çocukları doğrudan değerlendiren araçların sınırlılığı nedeniyle alanda çalışan uzmanlar, dolaylı yöntemlere başvurabilmektedir. Bunun yanında, ebeveyn raporuna dayanan dolaylı değerlendirmelerin, çocukların sahip olduğu sözcük dağarcığını yansıtmada taraflı ve yetersiz olabileceği belirtilmektedir.⁶

Diller Arası Sözcük Bilgisi Testi [Cross-Linguistic Lexical Tasks (CLT)], okul öncesi çocukların alıcı ve ifade edici dildeki sözcük bilgisini doğrudan değerlendirebilmek amacıyla geliştirilmiş, 34 dilde versiyonu geliştirilmiş bir araçtır.¹² Test, 2013 yılında gerçekleştirilen Çok Dilli Ortamlarda Dil Bozukluğunun Değerlendirilmesi (Language Impairment Testing in Multilingual Settings) başlıklı, uluslararası bir

projede (COST- IS0804) ortaya çıkarılan bataryanın bir parçasıdır.¹³ Projede, iki/çok dilli çocukların dil ve konuşma değerlendirmesinde kullanılan araçların, genellikle tek dilli norm verilerine dayandığı ve bu nedenle doğru sonuçlar sağlamadığı vurgulanmıştır.¹² Bu noktadan hareketle, iki/çok dilli çocuklar için kullanılabilir ölçüklerin geliştirilmesi amacıyla çalışma grupları oluşturulmuştur.¹³ CLT, projedeki 3. araştırma grubu tarafından geliştirilmiştir.

Çalışma grubu, sözcük bilgisini ölçen evrensel bir test geliştirebilmek üzere çalışmaya başlamıştır.¹² Araştırmacılar, adlandırma çalışmasında gösterilen resimleri kendi dillerinde adlandırarak, isim ve eylemlerden oluşan 1.024 resmin yer aldığı bir sözcük havuzu oluşturulmasını sağlamıştır. Havuzdaki her bir sözcük için uzman görüşü alınarak, sözcüğün karmaşıklık ve edinim yaşı hesaplanmış; bu değerlere göre sözcük zorlukları belirlenmiştir. Sözcük zorluk dereceleri göz önünde bulundurularak sözcük havuzu daraltılmış ve isim-eylem sözcüklerine karşılık gelen 300 sözcüğe indirilmiştir.¹⁴ CLT’nin farklı versiyonları için hedef sözcükler, dil ve kültüre uygunluğu göz önünde bulundurularak bu havuzdaki maddelerden seçilmektedir.

CLT bir dile doğrudan çevrelememekte, geliştiriciler tarafından belirlenen adımlar izlenerek oluşturulmaktadır. Bu adımlar sırasıyla adlandırma çalışması, sözcük edinim yaşı çalışması, sözcük karmaşıklığı çalışması, yapılandırma çalışması ve pilot çalışmadır.¹⁵ Testin 33 farklı dildeki versiyonları tamamlanmıştır.^{13,15} CLT’nin Türkçe (TR) versiyonu geliştirilirken de aynı basamaklar izlenmiştir.¹⁶ CLT-TR iki/tek dilli çocukların ve tipik-atipik dil gelişimi gösteren tek dilli çocukların karşılaştırıldığı farklı araştırmalarda kullanılmış ve tek dilliler 2 dillilerden; tipik gelişim grubunun atipik gruptan yüksek skorlar aldığı raporlanmıştır [*Öztürk İİ. ÖDB ve GDK tanısı almış ve DİLKOM’da terapi alan (2;9-5;5) yaş çocuklarının sözcüksel ve anlatı becerilerinin betimlenmesi. (Yayımlanmamış tezsiz yüksek lisans bitirme projesi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 2014; Sözcük T. Tipik ve Atipik Gelişim Gösteren 3;0-6;11 Yaşındaki Çocuklarda Sözcüksel Becerilerin Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış tezsiz yüksek lisans bitirme projesi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 2015].^{17,18}*

CLT geliştiricileri, TGG ya da dil bozukluğu olan tek/iki/çok dilli çocuklarda kullanılmasını; ölçeğin tek/iki dilli çocukları değerlendirmeye hazır hâle getirilmesinin, norm verilerinin oluşturulmasının, ölçeğin geliştirildiği dilde geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak kullanılabilmesinin önemini vurgulamaktadır.¹² Mevcut çalışmanın amacı, CLT-TR aracılığıyla, Türkçe konuşan tek dilli TGG çocukların sözcük bilgisinin değerlendirilmesi ve testin geçerlik-güvenirligi için ön çalışmanın yapılmasıdır. Bu ön çalışma kapsamında, geçerlik güvenirlilik çalışması öncesinde CLT-TR'nin madde analizlerinin yapılarak testin son hâline getirilmesi ve uygulama, puanlama gibi süreçlerdeki uygunluğun belirlenmesi hedeflenmiştir. Dil bozukluğu riskine karşı, erken dönem göstergelerden biri olan sözcük bilgisini doğrudan ölçebilen araçların kullanılmasının, ulusal ve uluslararası alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

CLT geliştirilirken, arka plan çalışmalarında uzman görüşleri alınarak testin kapsam geçerliği sağlanmıştır. CLT-TR'nin kullanıldığı önceki çalışmalar testin pilot çalışmaları olup, mevcut çalışma ileriki dönemde yapılması planlanan geçerlik ve güvenirlilik analizlerinin ön çalışması niteliğindedir. Bu kapsamda, gruplar arası ve grup içi karşılaştırmalar ile madde analizleri yapılarak testin geçerlik-güvenirlilik analizlerinin ön bulguları raporlandırılmıştır.

KATILIMCILAR

Çalışmanın katılımcıları; Türkçe konuşan tek dilli, TGG okul öncesi çocuklardan oluşmaktadır. Yaşları 24-71 ay arasında (ortalama=48,06, standart sapma=13,09) değişmekte olan 120 katılımcının %47,5'i kız, %52,5'i erkektir. Çocuklar kronolojik yaşa göre her biri 30 katılımcıdan oluşan 2 (24-35 ay), 3 (36-47 ay), 4 (48-59 ay) ve 5 (60-71 ay) yaş şeklinde 4 gruba ayrılmıştır.

Çalışmaya herhangi bir gelişimsel, nörolojik, duyuşsal ve bilişsel problemi olmayan sağlıklı çocuklar dâhil edilmiştir. Çocukların genel sağlık öyküsü hakkındaki bilgiler ebeveyn beyanına göre elde edilmiştir. Katılımcıların tipik dil gelişimi gösterdiğini belirlemek amacıyla 2;00 ile 7;11 yaş arası Türkçe

konuşan çocuklarda, geçerlik ve güvenirligi olan Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL) kullanılmıştır.¹⁹ TEDİL puanlarına göre dil becerileri "ortalama" altında kalan katılımcıların tipik dil gelişimi göstermediği varsayılmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

CLT-TR, eylem ve isim sözcüklerini temsil eden renkli resimlerden oluşmakta ve resim seçme-resim adlandırma görevlerini içermektedir.¹⁶ "İsim Anlama", "İsim Üretim", "Eylem Anlama" ve "Eylem Üretim" olmak üzere 4 alt test bulunmaktadır. Her bir alt testte, 2 deneme ve 30 hedef sözcük olmak üzere otuz ikişer, test toplamında 128 sözcük bulunmaktadır.

UYGULAMA

Uygulama öncesi gerekli olan etik kurul izni Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Bilim Etiği Kurulundan alınmıştır (tarih: 23 Temmuz 2020, protokol no:39378/8 Temmuz 2020). Çalışma Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesi ebeveynlerden gönüllü katılım onayı alınmış olup; uygulamalar, çocuklarla bire bir ve yüz yüze sessiz bir ortamda yapılmıştır. Katılımcılara TEDİL uygulanmış, TGG çocuklara CLT-TR yapılmıştır. Test uygulanırken ses kaydı alınmış ve katılımcı yanıtları "Anlama" alt testlerinde, yalnızca göstermiş olduğu resmin numarasıyla; "Üretim" alt testlerinde ise doğrudan üretim yaptığı şekliyle not edilmiştir.

VERİ ANALİZİ

Madde güçlük (p) ve madde ayırt edicilik (d) değerlerini belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Analizde, alt-üst %27'lik grupların karşılaştırılması yöntemi kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermemesi sebebiyle yaş grupları arası karşılaştırma Kruskal-Wallis testiyle yapılmıştır. Gruplar arası ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi uygulanmış ve Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır. CLT-TR alt testlerinin grup içi karşılaştırmasında Friedman testi uygulanmış ve ikili karşılaştırmaları Wilcoxon testi ile analiz edilmiştir. Veri analizleri SPSS 23.00 (IBM SPSS) paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Mevcut çalışmada, CLT-TR'nin ön bulgularını ortaya koymak amacıyla, öncelikle madde analizi kapsamında, testi oluşturan maddelerin p ve d değerleri alt ve üst %27'lik grupların karşılaştırılması yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır. CLT-TR'nin her bir alt test için ayrı ayrı gerçekleştirilen madde analizi sonuçlarına göre "İsim Anlama" alt testinde 9 maddenin (madde 7, 9, 13, 14, 15, 19, 20, 23, 30) kabul edilebilir madde güçlük ($0,15 < p < 0,90$) ve madde ayırt edicilik ($d > 0,14$) değerlerine sahip olmadığı görülmüştür. Bu değerlere göre maddelerin kolay olduğu ve ayırt edici olmadığı sonucuna varılmıştır. "Eylem Anlama" alt testinde yalnızca 1 madde (madde 26) kolay, ancak ayırt ediciliği düşük özelliktedir. "İsim Üretim" alt testinde 5 madde (madde 7, 13, 21, 22, 30) kabul edilebilir değerlere sahip değildir. Madde 7, 13, 21 ve 30 kolay ve ayırt edici özellik göstermezken; madde 22 zor ($p < 0,15$), ancak ayırt edici özelliktedir ($d > 0,19$). Son olarak, "Eylem Üretim" alt testinde tüm maddeler kabul edilebilir p ve d değerlerine sahiptir.

Katılımcıların CLT-TR alt testlerinden elde ettikleri puanlar, yaş grupları arasında **Tablo 1**'de gösterildiği şekilde Kruskal-Wallis testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi katılımcıların CLT-TR alt testlerinden aldıkları puanlar yaş grupları arasında anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Yaş gruplarının ikili karşılaştırması amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmış ve Bonferroni düzeltmesi ($p < 0,05/4 = 0,12$) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, 4-5 yaş grubu dışında, tüm yaş grupları arasında CLT-TR'nin alt testi puanları arasında $p < 0,12$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tüm alt testlerde 2 yaş grubu katılımcılar, diğer yaş gruplarına kıyasla anlamlı derecede daha düşük ortalamalara sahiptir ($p < 0,001$). İki yaş grubunu sırasıyla 3 ve 4-5 yaş grupları izlemektedir. Üç yaş grubu, 4 ve 5 yaş grubuyla arasında tüm alt testlerdeki puanlar açısından anlamlı derecede daha düşük puanlara sahiptir ($p < 0,001$). Dört ve 5 yaş grupları arasında, yalnızca "Eylem Anlama" alt testinde 5 yaş grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,001$). Dört ve 5 yaş grubunun "İsim Anlama" ($p = 0,96$), "İsim Üretim" ($p = 0,71$) ve "Eylem Üretim" ($p = 0,07$) alt testleri puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

CLT-TR'nin alt testlerinden alınan puanların grup içi karşılaştırmaları amacıyla yapılan Friedman testi sonuçları **Tablo 2**'de gösterilmektedir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere katılımcıların grup içi karşılaştırmalarında, CLT-TR alt test puanları an-

TABLO 1: Yaş gruplarının CLT-TR alt test puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçları.

Alt test	Yaş grubu	n	Ortalama	SS	S.O.	X ²	sd	p değeri
İsim anlama	24-35 ay	30	21,43	5,12	19,13	86,457	3	<0,001
	36-47 ay	30	27,86	2,50	47,60			
	48-59 ay	30	30,93	1,25	83,17			
	60-71 ay	30	31,46	0,81	92,10			
Eylem anlama	24-35 ay	30	16,36	5,02	19,12	86,18	3	<0,001
	36-47 ay	30	23,46	3,88	47,47			
	48-59 ay	30	28,36	2,34	80,77			
	60-71 ay	30	29,96	1,86	94,65			
İsim üretim	24-35 ay	30	14,50	4,40	21,68	72,44	3	<0,001
	36-47 ay	30	20,53	4,53	49,80			
	48-59 ay	30	25,40	3,40	79,57			
	60-71 ay	30	27,06	2,83	90,95			
Eylem üretim	24-35 ay	30	9,63	4,22	17,58	89,21	3	<0,001
	36-47 ay	30	17,40	3,21	48,00			
	48-59 ay	30	23,53	3,49	83,10			
	60-71 ay	30	25,23	2,80	93,32			

CLT-TR: Diller Arası Sözcük Bilgisi Testi Türkçe; SS: Standart sapma; S.O.: Sıra ortalaması; sd: Serbestlik derecesi.

TABLO 2: CLT-TR alt testleri karşılaştırmasına ilişkin Friedman testi sonuçları.

Alt test	n	Ortalama	SS	S.O.	X ²	p değeri
İsim anlama	120	27,92	4,95	3,87		
Eylem anlama	120	24,54	6,34	2,86	428,019	<0,001
İsim üretim	120	21,87	6,21	2,00		
Eylem üretim	120	18,95	7,03	1,27		

CLT-TR: Diller Arası Sözcük Bilgisi Testi Türkçe; SS: Standart sapma; S.O.: Sıra ortalaması.

TABLO 3: CLT-TR alt testlerine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları.

Görev	Karşılaştırma	Sıralar	n	S.O.	S.T.	Z	p değeri		
Anlama	Eylem	Negatif	100	53,87	5387,00				
		Pozitif	5	35,60	178,00	-8,347	<0,001		
		Eşit	15						
		Toplam	120						
Üretim	İsim	Negatif	86	58,51	5032,00				
		Pozitif	20	31,95	639,00	-6,940	<0,001		
		Eşit	14						
		Toplam	120						
Sözcük türü	Karşılaştırma	İsim	Üretim	Negatif	116	60,16	6978,00		
				Pozitif	2	21,50	43,00	-9,322	<0,001
				Eşit	2				
				Toplam	120				
Eylem	Anlama	Üretim	Negatif	114	62,01	7069,50			
				Pozitif	5	14,10	70,50	-9,295	<0,001
				Eşit	1				
				Toplam	120				

CLT-TR: Diller Arası Sözcük Bilgisi Testi Türkçe; S.O.: Sıra ortalaması; S.T.: Sıralar toplamı.

lamalı bir şekilde farklılaşmaktadır. Alt testlerin ikili karşılaştırmaları gerçekleştirmek amacıyla uygulanan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucu **Tablo 3**'te gösterilmektedir.

Tablo 3'te gösterildiği gibi CLT-TR'de yer alan görev (Üretim-Anlama) ve sözcük türlerine göre (Eylem-İsim) alt testler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Katılımcılar, "Anlama" alt testlerinde "Üretim" alt testlerine kıyasla; "İsim" alt testlerinde "Eylemlere" kıyasla anlamlı derecede daha yüksek puan almışlardır.

Katılımcıların, CLT-TR alt test puanları cinsiyetler arasında karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların alt test puanları "İsim Anlama" (U=1752.00, z=-0,232, p=0,817); "Eylem Anlama"

(U=1566.00, z=-1,209, p=0,227); "İsim üretim" (U=1667.00, z=-0,676, p=0,499) ve "Eylem Üretim" (U=1783.00, z=-0,066, p=0,948) şeklindedir. CLT-TR puanları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

TARTIŞMA

Mevcut çalışmada, 24-71 aylık çocukların sözcük bilgisi CLT-TR kullanılarak değerlendirilmiştir. Öncelikle testi oluşturan maddelerin uygunluğunu test etmek amacıyla madde analizi yapılmıştır. "Eylem Üretim" alt testi dışındaki diğer 3 alt testte, bazı maddelerin kabul edilebilir madde güçlük ve madde ayırt edicilik değerlerine sahip olmadığı görülmüştür. Alanyazında, madde analizi için gerekli katılımcı sayısının en az 200 olması gerektiği belirtilmektedir.²⁰

Mevcut çalışma, ön bulguların raporlandığı bir çalışma olup, katılımcı sayısı belirtilen sayıdan daha azdır. Daha fazla katılımcı dâhil edilerek madde analizi yapılmasının sonuçları değiştirebileceği düşünülmektedir.

Uygulama sırasında yapılan gözlemler ve katılımcıların yaptıkları hatalar göz önünde bulundurulduğunda, “İsim Üretim” alt testinde 4 (“bulut”, “düğme”, “kibrit”, “kulak”), “Eylem Üretim” alt testinde 2 (“terliyor”, “şarkı söylüyor”) maddenin çizimlerinde sorunlar olduğu ve üretilen cevapların oldukça çeşitlendiği dikkat çekmiştir. Bu resimlerin revize edilmesinin madde analizi sonuçlarını değiştirebileceği düşünülmektedir. Diğer test maddelerinin, gözlem ve istatistiksel analizler kapsamında teste uygun olduğu görülmüştür.

Katılımcıların CLT-TR puanları yaş grupları arasında karşılaştırılmış ve gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Beklenildiği şekilde, katılımcıların yaşları arttıkça testten elde ettikleri puanlar da artmıştır. Sözcük bilgisinin yaş ile birlikte artması farklı araştırmalarda ortaya konmuştur.^{4,21,22} Çalışmada, 24-71 ay arası çocuklar yer almıştır. Elde edilen verilere göre 5 yaş grubu için özellikle “İsim Anlama” alt testi puanları oldukça yüksektir.

Katılımcıların CLT-TR alt testlerinden aldıkları puanlar grup içinde anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Katılımcılar, anlama görevi verilen testlerde, üretim görevi verilen testlere kıyasla daha iyi performans göstermektedir. Alanyazındaki araştırmalar, okul öncesi dönemde dili anlama becerilerinin üretim becerilerinden daha erken geliştiğini öne sürmektedir.^{23,24} Araştırmanın bir diğer bulgusu ise katılımcıların isimlerde, eylemlerden daha iyi bir performans göstermeleridir. Katılımcıların “İsim Anlama” alt testi puanları “Eylem Anlama” alt testinden; “İsim Üretim” alt testi puanları da “Eylem Üretim” alt testi puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir. Bu bulgular kapsamında, çocukların okul öncesi dönemde sözcük bilgisi isimler lehine bir görünüm sergilemektedir. Literatürde, erken dönemde çocukların isim sözcüklerini daha fazla ürettiğini ortaya koyan farklı çalışmalar mevcuttur.²⁵⁻²⁷ Öte yandan, isim sözcükleri lehine olan araştırmalarda daha çok üretim be-

cerilerinin değerlendirildiği, anlama becerilerinin değerlendirilmemesinin isim sözcükleri için bir yanlılık oluşturduğu ve kültürel-diller arası çeşitliliğin göz ardı edilmemesi gerektiği de vurgulanmaktadır.²⁸ Bu çalışmada, hem anlama hem de üretim becerileri değerlendirilmiş ve sözcük türüne göre bakıldığında isim sözcüklerinde katılımcılar daha iyi performans göstermişlerdir.

Uluslararası bir projede geliştirilmiş ve farklı dillerdeki versiyonları kullanılagelen CLT, mevcut araştırmada, 2;00-5;11 yaş arası okul öncesi çocukların sözcük bilgisini değerlendirme amacıyla kullanılmıştır. Ön bulguların rapor edildiği çalışmada, literatür ile paralel bulgular elde edilmiştir.

SONUÇ

CLT-TR'nin ön bulgularının araştırıldığı mevcut çalışma sonuçlarına göre madde analizinin tekrarlanması ve analiz öncesi belirtilen resimlerin revize edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. “Anlama” alt testleri, 5 yaş grubu için oldukça kolay görünmekte ve “İsim Anlama” alt testinde tavan etkisi görülmektedir. Testin geçerlik- güvenirlilik çalışmasında, 5 yaş grubunun dâhil edilmemesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Elde edilen ön bulgular, kuramsal arka plan ile uyumlu olup, testin yapı geçerliğine kanıt oluşturur niteliktedir. Testin, daha fazla katılımcının yer aldığı çalışmalarda, tek/iki/çok dilli çocukların sözcük bilgisinin değerlendirilmesinde ve farklı dil gelişim özellikleri gösteren çocukların karşılaştırılmasında kullanılmasının, alanyazın bilgisine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ön çalışmadan elde edilen bulgular, madde revizyonu yapılmasını ve testin daha geniş bir katılımcı grubunda kullanılarak geçerlik-güvenirlilik analizlerinin yapılabilmesi doğrultusunda önemli bir adım niteliği taşımaktadır.

Teşekkür

Araştırmanın ön bulgularının raporlanması için fikir veren ve yönlendiren Özlem Ünal-Logacev'e teşekkür ederiz.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma

ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Nevin Yılmaz Çifteci, Aylin Müge Tunçer; **Tasarım:** Nevin Yılmaz Çifteci, Aylin Müge Tunçer; **Denetleme/Danışmanlık:** Nevin Yılmaz Çifteci, Aylin Müge Tunçer; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Nevin Yılmaz Çifteci; **Analiz ve/veya Yorum:** Nevin Yılmaz Çifteci, Aylin Müge Tunçer; **Kaynak Taraması:** Nevin Yılmaz Çifteci, Aylin Müge Tunçer; **Makalenin Yazımı:** Nevin Yılmaz Çifteci, Aylin Müge Tunçer; **Eleştirel İnceleme:** Aylin Müge Tunçer.

KAYNAKLAR

- Leonard LB. Children with Specific Language Impairment. 2nd ed. Cambridge MIT Press; 2014. [Crossref]
- Merriman EW. Lexical development. In: Brooks PJ ve Kempe V, eds. Encyclopedia of Language Development. 1st ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications; 2012. p.344-50.
- Rescorla L, Frigerio A, Sali ME, Spataro P, Longobardi E. Typical and delayed lexical development in Italian. J Speech Lang Hear Res. 2014;57(5):1792-803. [Crossref] [PubMed]
- Roseberry-McKibbin C, Hegde MN. An Advanced Review of Speech-Language Pathology: Preparation for PRAXIS and Comprehensive Examination. 7th ed. ABD: Austin, PRO-ED; 2014.
- Maviş İ, Demirdöğenler S. Vocabulary and grammar acquisition in Turkish as assessed by the Turkish communicative development inventory. In: Haznedar B, Ketz NF, eds. The Acquisition of Turkish in Childhood. 1st ed. UK: John Benjamins Publishing; 2016. p.275-94. [Crossref]
- Bello A, Giannantonio P, Pettenati P, Stefanini S, Caselli MC. Assessing lexicon: validation and developmental data of the Picture Naming Game (PiNG), a new picture naming task for toddlers. Int J Lang Commun Disord. 2012;47(5):589-602. [Crossref] [PubMed]
- Marchman V, Thal D. Word and grammar. In: Tomasello M, Slobin DI, eds. Beyond Nature-Nurture: Essays in Honor of Elizabeth Bates. 1st ed. Mahwah, NJ: Erlbaum Lawrence; 2005. p.139-64.
- Stoel-Gammon C. Relationships between lexical and phonological development in young children. J Child Lang. 2011;38(1):1-34. [Crossref] [PubMed]
- Ellis E, Thal D. Early language delay and risk for language impairment. Perspect Lang Learn Educ. 2008;15(3):93-100. [Crossref]
- Simonsen HG, Haman E. LITMUS-CLT: A new way to assess bilingual lexicons. Clin Linguist Phon. 2017;31(11-12):811-7. [Crossref] [PubMed]
- Feldman HM, Dale PS, Campbell TF, Colborn DK, Kurs-Lasky M, Rockette HE, et al. Concurrent and predictive validity of parent reports of child language at ages 2 and 3 years. Child Dev. 2005;76(4):856-68. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Haman E, Łuniewska M, Pomiechowska B. (2015). Designing Cross-linguistic Lexical Tasks (CLTs) for bilingual preschool children. In: Armon-Lotem S, Jong de J, Meir N, eds. Assessing Multilingual Children: Disentangling Bilingualism from Language Impairment. 1st ed. Bristol: Multilingual Matters; 2015. p.196-240. [Crossref]
- Bi-SLi [Internet]. LITMUS in Action. [Erişim tarihi: 19 Kasım 2021]. Erişim linki: [Link]
- Łuniewska M, Haman E, Armon-Lotem S, Etenkowski B, Southwood F, Andelković D, et al. Ratings of age of acquisition of 299 words across 25 languages: is there a cross-linguistic order of words? Behav Res Methods. 2016;48(3):1154-77. [Crossref] [PubMed]
- Uniwersytet Warszawski [Internet]. Cross-Linguistic Lexical Tasks. [Erişim tarihi: 19.11.2021]. Erişim linki: [Link]
- Ünal Ö, Tuncer AM, Ege P. Cross-linguistic Lexical Tasks: Turkish version (CLT-TR). A part of LITMUS COST IS0804 Battery. Unpublished Material; 2013a.
- Ünal Ö, Tuncer AM, Ege P. Sözcük Bilgisi Alt Çalışma Grubu: Diller Arası Sözcük Bilgisi Testi: Türkçe. Topbaş S, Mavis İ, Yavuz H, Ege P, Haznedar B, Erk-Emeksiz Z, editörler. TÖDİL Özgül Dil Bozukluğu Projesi: Anadili Türkçe Olan Tekdilli ve İkidilli Okulöncesi ve İlköğretim Çağı (2:0, 9:0 yaş) Çocuklarında Özgül Dil Bozukluğu Ölçme ve Değerlendirme Çalışması. Ankara: 2013b. p.122-9. [Link]
- Ünal-Logacev Ö, Tunçer AM. Cross-linguistic Lexical Task for Turkish: comparison of bilingual, and monolingual data. Child Language Impairment in Multilingual Context COST Action IS0804 Final Conference; 2013 May 27-29 Polonya, Krakow; 2013.
- Topbaş S, Güven S. Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL). 1. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık; 2011.
- Ferretich S. Focus on psychometrics. Aspects of item analysis. Res Nurs Health. 1991;14(2):165-8. [Crossref] [PubMed]
- Topbaş S. Dil ve Kavram Gelişimi. 7. Baskı. Ankara: Kök Yayıncılık; 2007.
- Dockrell J, Messer E, David A. Lexical acquisition in the early school years. In: Berman I, Ruth RA, eds. Language Development across Childhood and Adolescence. Trends in Language Acquisition Research Series (3). 1st ed. Amsterdam, Netherlands: John Benjamins Publishing Company; 2004. p.35-52. [Crossref]
- Clark EV. Getting started: Early Words, Words and Meaning. First Language Acquisition. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press; 2009. p. 77-81; 118-122.
- Goldfield BA. Nouns before verbs in comprehension vs. production: the view from pragmatics. J Child Lang. 2000;27(3):501-20. [Crossref] [PubMed]
- Goldfield BA, Reznick JS. Early lexical acquisition: rate, content, and the vocabulary spurt. J Child Lang. 1990;17(1):171-83. [Crossref] [PubMed]
- Bassano D. Early development of nouns and verbs in French: exploring the interface between lexicon and grammar. J Child Lang. 2000; 27(3):521-59. [Crossref] [PubMed]
- Kauschke C, Hofmeister C. Early lexical development in German: a study on vocabulary growth and vocabulary composition during the second and third year of life. J Child Lang. 2002;29(4):735-57. [Crossref] [PubMed]
- Alcock KJ. Production is only half the story-first words in two East African languages. Front Psychol. 2017;8:1898. [Crossref] [PubMed] [PMC]